

«Ұлттық ақпараттық технологиялар» АҚ

Қаржылық есептілік

2015 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудиторлардың есебі

Қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы есеп	1
Жиынтық кіріс туралы есеп	2
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп.....	3-4
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп	5
Қаржылық есептілікке ескертпелер	6-32

«Эрнст энд Янг» ЖШС
Әл-Фараби д-лы, 77/7
«Есентай Тауэр» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрнст энд Янг»
пр. Аль-Фараби, 77/7
здание «Есентай Тауэр»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 77/7
Esentai Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«Ұлттық ақпараттық технологиялар» АҚ-ның акционері мен басшылығына

Біз «Ұлттық ақпараттық технологиялар» АҚ-ның (бұдан әрі «Компания») қоса беріліп отырған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп, жиынтық кіріс туралы есеп, капиталдағы өзгерістер туралы есеп және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай-ақ есеп саясатының маңызды аспектілері туралы ақпарат пен басқа да түсіндірме ақпарат жатады.

Басшылықтың қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Компания басшылығы аталған қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жасалуы және шынайылығы үшін әрі басшылықтың пікірінше шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ қаржылық есептілікті жасау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз жүргізілген аудиттің негізінде бұл қаржылық есептілік туралы пікірімізді білдіру болып табылады. Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар бізден этикалық нормаларды орындамауызды, сондай-ақ қаржылық есептілік елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығына жеткілікті болатын сенімділікке ие болатындай етіп аудитті жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудитке қаржылық есептілікте сандық көрсеткіштерді растайтын аудиторлық дәлелдерді алуға және онда ақпараттың ашылып көрсетілуіне бағытталған процедураларды жүргізу кіреді. Процедураларды таңдау аудитор пайымдауының мәні болып табылады, әрі оған шынайы емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан жол берілген қаржылық есептілікте елеулі бұрмалану тәуекелін бағалау кіреді. Бұл тәуекелді бағалау процесінде аудитор ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, тиісті аудиторлық процедураларды таңдау мақсатында қаржылық есептіліктің жасалуын және шынайылығын қамтамасыз ететін ішкі бақылау жүйесін қарастырады. Сондай-ақ аудит қолданылатын есеп саясатының лайықты сипаты мен басшылық алған бағалау көрсеткіштерінің негізділігін бағалауды, сондай-ақ тұтас қаржылық есептіліктің берілуін бағалауды қамтиды.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті әрі лайықты негіздерді білдіреді деп санаймыз.

Building a better
working world

Пікір

Біздің пікірімізше, қаржылық есептілік барлық маңызды қатынастарда 2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Ұлттық ақпараттық технологиялар» АҚ-ның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнде аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дұрыс бейнелейді.

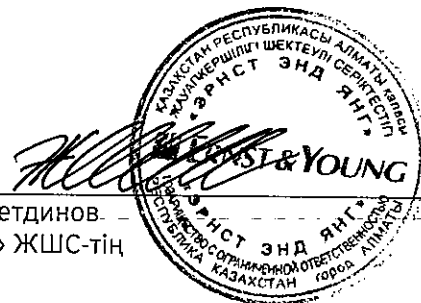
Ernst & Young LLP

Александр Назаркулов
Аудитор / аудит жөніндегі партнер

Аудитордың 2012 жылғы 6 қаңтардағы
№ МФ-0000059 біліктілік күәлігі

2016 жылғы 22 сәуір

Евгений Жемалетдинов
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасының аумағында
аудиторлық қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ-2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігімен 2005 жылғы 15 шілдеде берілген

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда	
		2015 жыл	2014 жыл
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	5.102.405	5.237.907
Материалдық емес активтер	6	412.888	626.017
Келешек кезеңдердің шығыстары	8	49.952	132.659
Ұзақ мерзімді сауда дебиторлық берешек	10	175	9.651.412
Басқа да ұзақ мерзімді активтер		3.981	7.962
		5.569.401	15.655.957
Ағымдағы активтер			
Қорлар	9	64.957	99.110
Сауда дебиторлық берешек	10	4.861.870	52.189
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		2.023	130.169
Басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем		22.038	4.568
Берілген аванстар		6.258	10.047
Басқа да ағымдағы қаржы активтері	11	67.601	382.344
Басқа да ағымдағы активтер	12	208.000	181.304
Банктік салымдар	7	3.445.404	2.363.405
Ақша қаражаты мен оның баламалары	13	85.247	334.239
		8.763.398	3.557.375
Активтер жиыны		14.332.799	19.213.332
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	14	5.082.490	5.082.490
Резервтік капитал	14	91.511	91.511
Бөлінбеген пайда		3.133.945	2.671.010
Капитал жиыны		8.307.946	7.845.011
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттеме	24	209.744	150.856
Қаржылық жал бойынша міндеттеме	15	37.151	74.303
Ұзақ мерзімді сауда кредиторлық берешек	16	—	8.782.272
		246.895	9.007.431
Ағымдағы міндеттемелер			
Сауда кредиторлық берешек	16	5.014.951	1.813.627
Қаржылық жал бойынша міндеттеме	15	40.521	42.206
Төлеуге ҚҚС		382.134	129.098
Жұмыскерлердің алдындағы берешек	17	239.494	215.649
Алынған аванстар		14.975	17.505
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	18	85.883	142.805
		5.777.958	2.360.890
Капитал мен міндеттемелер жиыны		14.332.799	19.213.332

Басқарма Төрағасының бірінші орынбасары

А.Н. Анисимов

Басқарма Төрағасының пайдалану және өндіріс қызмет көрсету жөніндегі орынбасары

М.Т. Чернококов

Қаржы директоры – бас бухгалтер

Л.Н. Легкая

6-32 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

А.С. Анисимов

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2015 жыл	2014 жыл
Түсім	19	10.532.812	10.457.641
Сатылған тауарлар мен көрсетілген қызметтердің өзіндік құны	20	(8.639.699)	(8.283.728)
Жалпы пайда		1.893.113	2.173.913
Әкімшілік шығыстар	21	(741.809)	(775.326)
Өткізу бойынша шығыстар	22	(24.199)	(50.614)
Басқа да кірістер		17.196	15.858
Басқа да шығыстар		(12.436)	(3.784)
Операциялық табыс		1.131.865	1.360.047
Оң/(теріс) бағамдық айырма, нетто		88.577	(7.748)
Қаржылық кірістер	23	144.567	96.646
Қаржылық шығыстар		(6.117)	(8.717)
Салық салынғанға дейінгі пайда		1.358.892	1.440.228
Табыс салығы бойынша шығыстар	24	(295.957)	(317.568)
Бір жылғы пайда		1.062.935	1.122.660
Басқа да жиынтық кіріс		-	-
Өзге жиынтық кіріс		-	-
Салықтар шегерілген есепті жылғы жиынтық кірістің жиыны		1.062.935	1.122.660

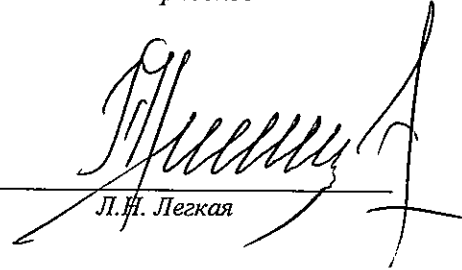
Басқарма Төрағасының бірінші орынбасары

 А.Н. Анисимов

Басқарма Төрағасының пайдалану және өңірлік қызмет көрсету жөніндегі орынбасары

 В.Г. Чернооков

Қаржы директоры – бас бухгалтер

 Л.Н. Легкая

6-32 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2015 жыл	2014 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		1.358.892	1.440.228
Мыналарға түзетулер:			
Тозу және амортизация	20,21	888.256	748.943
Келешек кезеңдер шығыстарының амортизациясы	8	356.661	65.268
Пайдаланылмаған демалыстар, сыйлықақылар мен соларға байланысты салықтар бойынша резервті есептеу	20, 21	208.449	159.619
Күмәнді дебиторлық берешек пен берілген аванстардың құнсыздануы бойынша резервті есептеу		—	49.504
Өтпейтін қорлар бойынша резервті есептеу	9	15.677	—
Өтпейтін қорлар бойынша резервті есептен шығару	9	(765)	—
Қаржылық кірістер	23	(144.567)	(96.646)
Қаржылық шығыстар		6.117	8.717
Материалдық емес активтерді есептен шығару	6	26.720	—
Өткізілмеген бағамдық айырма		(86.623)	—
Басқа да түзетулер		7.800	—
		2.636.617	2.375.633
Қорлардағы өзгеріс		19.241	(50.169)
Сауда және өзге дебиторлық берешектегі өзгерістер		4.841.556	(14.921)
Салықтар бойынша алдын ала төлемдегі өзгеріс		(9.341)	1.013
Берілген аванстардағы өзгеріс		3.789	1.216
Басқа да ағымдағы қаржы активтеріндегі, басқа да ұзақ мерзімді және ағымдағы активтердегі өзгеріс		9.347	(161.296)
Төленуге жататын ҚҚС-тегі өзгерістер		257.016	(259.964)
Кредиторлық берешектегі өзгеріс		(4.547.052)	105.955
Қызметкерлердің алдындағы берешектегі өзгеріс		(184.604)	(197.942)
Басқа да ағымдағы міндеттемелер мен алынған аванстардағы өзгеріс		(59.452)	(17.640)
		2.967.117	1.781.885
Төленген табыс салығы		(95.399)	(208.256)
Төленген сыйақы		(7.801)	(10.402)
Алынған сыйақы		226.503	106.535
Операциялық қызметтен таза түсуі		3.090.420	1.669.762
Инвестициялық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Банк салымдарын орналастыру		(8.635.473)	(6.061.412)
Банк салымдарын алу		7.530.863	6.373.077
Негізгі құралдарды сатып алу		(1.600.732)	(1.917.812)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(7.311)	(232.517)
Келешек кезеңдердің шығыстары бойынша шығындар	8	—	(59.955)
Әзірлеу шығындары	6	—	(28.243)
Қызметкерлерге берілген қарыздарды өтеу		4.747	6.359
Инвестициялық қызметте таза пайдаланылуы		(2.707.906)	(1.920.503)

6-32 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертмелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2015 жыл	2014 жыл
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындары			
Акцияларды шығару	14	–	1.053.000
Қаржылық жал бойынша міндеттемелерді төлеу	15	(37.151)	(37.151)
Төленген дивидендтер	14	(600.000)	(500.000)
Қаржылық қызметтен түскен таза (пайдаланылуы)/түсуі		(637.151)	515.849
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өзгеруі		(254.637)	265.108
Ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша оң бағамдық айырма		5.645	–
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		334.239	69.131
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	13	85.247	334.239

АҚШАЛАЙ ЕМЕС ОПЕРАЦИЯЛАР – АҚПАРАТТЫ ҚОСЫМША АШЫП КӨРСЕТУ

2015 жылы негізгі құралдардың сатып алынуы-1.033.896-мың теңге сомасына (2014-жылы: 418.729-мың теңге) негізгі құралдарды сатып алу бойынша кредиторлық берешектің ұлғаюына түзетілді.

Басқарма Төрағасының бірінші орынбасары

А.Н. Аписиқов

Басқарма Төрағасының пайдалану және өндіріс қызмет көрсету жөніндегі орынбасары

В.Г. Чернооков

Қаржы директоры – бас бухгалтер

Л.Н. Легкая

6-32 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертмелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Смагулова А.С.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	Жарғылық капитал	Резервтік капитал	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2014 жылдың 1 қаңтарына		4.029.490	91.511	2.048.350	6.169.351
Бір жылғы пайда		–	–	1.122.660	1.122.660
Басқа да жиынтық кіріс		–	–	–	–
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		–	–	1.122.660	1.122.660
Акцияларды шығару		1.053.000	–	–	1.053.000
Дивидендтер	14	–	–	(500.000)	(500.000)
2014 жылдың 31 желтоқсанына		5.082.490	91.511	2.671.010	7.845.011
Бір жылғы пайда		–	–	1.062.935	1.062.935
Басқа да жиынтық кіріс		–	–	–	–
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		–	–	1.062.935	1.062.935
Дивидендтер	14	–	–	(600.000)	(600.000)
2015 жылдың 31 желтоқсанына		5.082.490	91.511	3.133.945	8.307.946

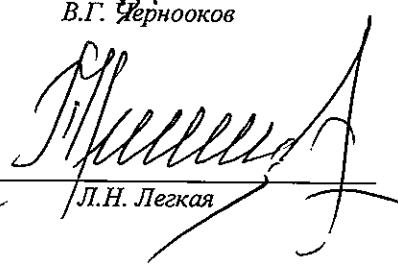
Басқарма Төрағасының бірінші орынбасары

 А.Н. Анисимов

Басқарма Төрағасының пайдалану және өңірлік қызмет көрсету жөніндегі орынбасары

 В.Г. Зернов

Қаржы директоры – бас бухгалтер

 Л.Н. Легкая

6-32 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2015 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Ұлттық ақпараттық технологиялар» акционерлік қоғамы (бұдан әрі «Компания») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 4 сәуірдегі № 492 қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасында құрылды. Компания «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы № 415 Заңына сәйкес қайта ұйымдастырылып, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі тағайындаған 9922-1901 АҚ нөмірімен 2004 жылғы 1 қазанда қайта тіркелді.

Компания Қазақстан Республикасының ақпараттық технологиялар мен телекоммуникациялар саласында өз қызметін жүзеге асырады. Компанияның негізгі мақсаты – Қазақстан Республикасында ақпараттық инфрақұрылымды қалыптастыру.

Компанияның жалғыз акционері «Зерде» Ұлттық инфокоммуникациялық холдингі» АҚ (бұдан әрі «Акционер») болып табылады. Қазақстан Республикасының Үкіметі Акционердің жалғыз қатысушысы болып табылады. Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі Акционердің мемлекеттік акциялар пакетіне иелік ету және пайдалану құқығын жүзеге асыратын мемлекеттік орган болып табылады.

Компанияның осы қаржылық есептілігін шығаруға Басқарма Төрағасының бірінші орынбасары, Басқарма Төрағасының пайдалану және өңірлік қызмет көрсету жөніндегі орынбасары, Қаржы директоры – Бас бухгалтер 2016 жылғы 22 сәуірде бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ӘЗІРЛЕУ НЕГІЗІ

Осы қаржылық есептілік, есеп саясатында және осы қаржылық есептіліктің ескертпелерінде ашылып көрсетілген операцияларды қоспағанда, бастапқы құнның негізінде әзірленді. Осы қаржылық есептіліктегі барлық мәндер, арнайы аталған жағдайларды қоспағанда, мыңға дейін дөңгелектенген.

Сәйкестігі туралы мәлімдеме

Компанияның осы қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес (бұдан әрі «ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан «ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Қаржылық есептілікті ХҚЕС-ке сәйкес дайындау белгілі бір маңызды есептік бағалауды қолдануды талап етеді, сондай-ақ басшылықтан есеп саясатын қолдану барысында жол берулер бойынша пікірлер қолдануды талап етеді. Жоғары күрделілік деңгейі мен жол берулерді қолдануды қамтитын қолданылу саласы, сондай-ақ бағалау мен жол берулерді қолдану қаржылық есептілік үшін елеулі болып табылатын салалар 4-ескертпеде ашылған.

Шетел валютасын қайта есептеу

Осы қаржылық есептілік қазақстандық теңгемен («теңге») көрсетілген. Теңге функционалдық валюта және осы қаржылық есептілікті білдіру валютасы болып табылады.

Шетел валютасындағы операциялар алдымен есепті күнге қолданылатын бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі. Барлық бағамдық айырмалар жиынтық кіріс туралы есепке қосылады. Әділ құн бойынша шетелдік валютада бағаланатын ақашалай емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданылатын бағамдар бойынша қайта есептеледі.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ

Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер

Қабылданған есеп саясаты, төменде келтірілген 2015 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген жаңа немесе қайта қаралған стандарттарды қабылдауды қоспағанда, алдыңғы қаржы жылында қолданылған есеп саясатына сәйкес келеді:

19 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Белгіленген төлемдері бар бағдарламалар: жұмыскерлердің жарналары»

19 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер белгіленген төлемдері бар бағдарламаларды есепке алу кезінде ұйым жұмыскерлер мен үшінші тұлғалардың тарапынан жарналарды назарға алуын талап етеді. Егер жарналар қызметтерді көрсетумен байланысты болса, олар теріс сыйақы ретінде қызмет көрсету кезеңдеріне жатқызылуы тиіс. Бұл түзетулер, егер жарна сомасы қызметтерді көрсету жылдарына тәуелді болмаса, ұйым мұндай жарналарды қызметтерді көрсету кезеңдеріне жатқызудың орнына оларды тиісті қызметтер көрсетілген кезеңде қызмет құнының азаюы ретінде мойындай алатындығын түсіндіреді.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)

Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер (жалғасы)

19 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Белгіленген төлемдері бар бағдарламалар: жұмыскерлердің жарналары» (жалғасы)

Мұндай түзету 2014 жылғы 1 шілдеден немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Бұл түзету Компанияның қызметіне қолданылмайды, Компанияның жұмыскерлердің немесе үшінші тұлғалардың тарапынан жарналарды көздейтін белгіленген төлемдері бар бағдарламалары жоқ.

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2010-2012 жылдар

Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енді және Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбеді.

ХҚЕС-ті 2010-2012 жылдар кезеңдері үшін жыл сайынғы жетілдірудің шеңберінде, ХҚЕС жөніндегі кеңес бес стандартқа бес түзетуді шығарды, оған қоса 2 ХҚЕС (IFRS) «Акцияларға негізделген төлем», 3 ХҚЕС (IFRS) «Бизнесті біріктіру», 8 ХҚЕС (IFRS) «Операциялық сегменттер», 16 ХҚЕС (IAS) «Негізгі құралдар», 38 ХҚЕС (IAS) «Материалдық емес активтер» және 24 ХҚЕС (IAS) «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу».

Осылайша, бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне және/немесе есеп саясатына әсер етпеді.

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2011-2013 жылдар

Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енді және Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбеді.

ХҚЕС-ті 2011-2013 жылдар кезеңдері үшін жыл сайынғы жетілдірудің шеңберінде, ХҚЕС жөніндегі кеңес үш стандартқа үш түзетуді шығарды, оған қоса 3 ХҚЕС (IFRS) «Бизнесті біріктіру», 13 ХҚЕС (IFRS) «Әділ құнды бағалау» және 40 ХҚЕС (IAS) «Инвестициялық мүлік».

Осылайша, бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне және/немесе есеп саясатына әсер етпеді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Компанияның қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттар келтіріледі. Тізімге Компания тұрғысынан келешекте қолданылған жағдайда ақпараттың ашылып көрсетілуіне, қаржылық жағдайына немесе қызметінің қаржылық нәтижелеріне әсер ететін шығарылған стандарттар мен түсіндірмелер қосылған. Компания осы стандарттарды олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр.

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары»

2014 жылғы шілдеде ХҚЕС жөніндегі кеңес 9 ХҚЕС-тің (IFRS) «Қаржы құралдары» түпкі редакциясын шығарды, ол 39 ХҚЕС-ті (IAS) «Қаржы құралдары: тану және бағалау» және 9 ХҚЕС-тің (IFRS) барлық алдыңғы редакцияларын ауыстырады. 9 ХҚЕС (IFRS) қаржы құралдарын есепке алу жобасының үш бөлігінің басын біріктіреді: жіктеу мен бағалау, құнсыздану және хеджирлеуді есепке алу. 9 ХҚЕС (IFRS) 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Хеджирлеудің есепке алынуын қоспағанда, стандарт ретроспективті түрде қолданылады, бірақ салыстырмалы ақпараттың ұсынылуы міндетті болып табылмайды. Хеджирлеудің есепке алынуына қатысты талап, ең алдымен, бірқатар шектелген ерекшеліктермен перспективті түрде қолданылады. Компания талап етілген күшіне енгізу күнінен бастап жаңа стандартты қолдануды бастауды жоспарлап отыр.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***15 ХҚЕС «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»*

15 ХҚЕС (IFRS) 2014 жылғы мамырда шығарылды және клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсімдерге қатысты қолданылатын бес кезең кіретін жаңа модельді көздейді. 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай түсім соған арналған құқықты ұйым клиентке тауарлардың берілуіне немесе қызметтердің көрсетілуіне айырбас ретінде аламын деп отырған өтемақыны көрсететін сома бойынша танылады. Түсім бойынша жаңа стандарт ХҚЕС-тің түсімді тануға қойылатын барлық қолданыстағы талаптарын ауыстырады. ХҚЕС жөніндегі Кеңес 2018 жылғы 1 қаңтардан басталатын жылдық кезеңдер үшін бір жылға күшіне ену күнін кейінге қалдыратын түзетулермен жұмыс амалдарын аяқтағаннан кейін немесе осы күннен кейін толық ретроспективті қолдану немесе түрлендірілген ретроспективті қолдану талап етіледі, бұл ретте мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Компания талап етілген күшіне енгізу күнінен бастап жаңа стандарттың толық ретроспективті қолданылу нұсқасын пайдалануды жоспарлап отыр. 2015 жылы Компания 15 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану салдарын алдын ала бағалады, әрі соның нәтижелері жалғасып отырған барынша толық талдаудың қорытындылары бойынша қайта қаралуы мүмкін. Сонымен бірге, Компания 2015 жылғы шілдеде құжаттың алдын ала нұсқасының шеңберінде ХҚЕС жөніндегі Кеңес шығарған түсіндірмелерді назарға алып, келешекте өзгерістерді қадағалап отырады.

16 ХҚЕС-ке (IAS) және 38 ХҚЕС-ке (IAS) «Рұқсат етілген амортизациялау әдістерін түсіндіру» түзетулер

Түзетулер 16 ХҚЕС (IAS) және 38 ХҚЕС (IAS) қағидаттарын түсіндіреді, олар түсім активті пайдаланушы шеңберінде пайдаланылатын экономикалық пайданы емес, бизнес қызметінің (оның бір бөлігі актив болып табылады) нәтижесінде болатын экономикалық пайданың құрылымын көрсетеді. Нәтижесінде түсімге негізделген әдіс негізгі құралдарды амортизациялау үшін пайдалана алмайды және материалдық емес активтерді амортизациялау үшін сирек жағдайларға ғана пайдаланылуы мүмкін. Түзетулер 2016 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты перспективті негізде қолданылады, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне әсер етпейді деп күтілуде, өйткені Компания өзінің ұзақ мерзімді активтерін амортизациялау үшін түсімге негізделген әдісті пайдаланбады.

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2012-2014 жылдар

Бұл түзетулер 2016 жылғы 1 қаңтардан басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді.

ХҚЕС-ті 2012-2014 жылдар кезеңдері үшін жыл сайынғы жетілдірудің шеңберінде, ХҚЕС жөніндегі кеңес алты стандартқа алты түзетуді шығарды, оған қоса 5 ХҚЕС (IFRS) «Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер және тоқтатылған қызмет», 7 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары: ақпаратты ашып көрсету», 19 ХҚЕС (IAS) «Қызметкерлерге сыйақы», 34 ХҚЕС (IAS) «Аралық қаржылық есептілік», 1 ХҚЕС (IAS) «Ақпаратты ашып көрсету аясындағы бастама» және 10 ХҚЕС (IFRS), 12 ХҚЕС (IFRS) және 28 ХҚЕС (IAS) «Инвестициялық ұйымдар: шоғырландыру туралы талаптан ерекшелікті қолдану» түзетулер.

Бұл түзетулер ретроспективті түрде қолданылуы тиіс және 2016 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді деп күтілуде.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизация мен құнсыздануды шегере отырып, бастапқы құны бойынша (не болмаса шартты бастапқы құны бойынша) ескеріледі.

Сатып алынған негізгі құралдардың құны сатып алу немесе құрылыс бағасынан, активті жұмыс күйіне келтіруге тікелей қатысты кез келген шығындардан және қажет болғанда активті жою бойынша шығындарды бастапқы бағалаудан тұрады. Сатып алу немесе бағалау бағасы жиынтық төленген құн және активті сатып алу үшін берілген сыйақының кез келген түрінің әділ құны болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар (жалғасы)**

Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Компания осы сияқты құрамдастарды оларға тән болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жекелеген активтер ретінде мойындайды және оларды лайықты түрде амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте пайда немесе зиян құрамында мойындалады.

Аяқталмаған құрылыс өзіндік құны бойынша ескерілген негізгі құралдардың аяқталмаған құрылысын білдіреді. Аяқталмаған құрылысқа құрылыстың, құрал-жабдықтың құны және басқа да тікелей шығындар кіреді. Аяқталмаған құрылыс тиісті активтердің құрылысы аяқталмайынша және олар пайдалануға берілмейінше амортизацияланбайды.

Тозу келесі мерзімдерге жақындастырылған активтердің құнын тең етіп есептен шығару әдісі бойынша есептеледі:

Ғимараттар	40 жыл
Ғимараттар	10-20 жыл
Машиналар мен жабдық	4-10 жыл
Көлік құралдары	5-7 жыл
Басқасы	3-10 жыл

Активтің баланстық құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және әдістер қажет болғанда әрбір қаржы жылының соңына қайта қаралып, түзетіледі.

Негізгі құралдардың баланстық құны қандай да бір оқиғалар немесе баланстық құнның өтелмейтіндігіне көрсететін жағдайларда өзгерістер болған жағдайларда құнсыздану мәніне қайта қаралады. Негізгі құралдардың объектісін тану ол істен шыққаннан кейін немесе оны пайдаланудан не істен шығуынан болашақ экономикалық пайда алу күтілмейтін болса, тоқтатылады. Активті мойындауды тоқтату кезінде туындайтын кез келген кірістер немесе шығыстар (шығарудан болған таза түсімдер мен активтің баланстық құнының арасындағы айырма ретінде есептелген) активтің мойындалуы тоқтатылған есепті кезеңде жиынтық кіріс туралы есепке қосылады.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегере отырып, бастапқы құны бойынша ескеріледі. Материалдық емес активтерге лицензиялар, компьютерлік бағдарламалық жасақтама мен әзірлеу шығындары кіреді. Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда мойындалған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Материалдық емес активтердің бастапқы құны жалпы төленген сома және активтерді сатып алу үшін ұсынылған кез келген басқа құралдардың әділ құны болып табылады.

Активтердің болжамжы пайдалы қызмет ету мерзімі жыл сайынғы негізде қайта қаралады және пайдалы қызмет ету мерзімдерін түзету қажет болғанда келесі кезеңдерде ескеріледі. Компьютерлік бағдарламалық жасақтаманың және лицензияның болжамды пайдалы қызмет ету мерзімі 1-5 жылды құрайды.

Материалдық емес активтердің баланстық құны оқиғалар немесе қазіргі жағдайдың өзгерістері баланстық құн өтелуі мүмкін еместігін көрсеткен жағдайда құнсыздану мәніне қайта қаралады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Материалдық емес активтер (жалғасы)***Зерттеу және әзірлеу шығындары*

Зерттеу шығындары олардың пайда болу шамасына қарай шығыстарға жатқызылады. Нақты өнімді әзірлеу шығындарының нәтижесінде туындайтын материалдық емес актив Компания келесіні көрсете алғанда ғана танылады:

- актив пайдалану немесе сату үшін қол жетімді болатындай етіп материалдық емес активтің құрудың техникалық жүзеге асырылуын;
- материалдық емес активтің әзірленуін аяқтау және оны пайдалану немесе сату ниетін;
- материалдық емес актив келешек экономикалық пайданы құратындығы;
- әзірлеуді аяқтау үшін жеткілікті ресурстардың болуын;
- материалдық емес активті әзірлеу барысында соған қатысты шығындарды сенімді бағалай алу қабілетін;
- құрылған материалдық емес активті пайдалану қабілетін.

Материалдық емес актив ретінде әзірлеу шығындары бастапқы танылғаннан кейін активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша ескеріледі. Активтің амортизациясы актив пайдалануға дайын болғанда, әзірлеу аяқталғаннан кейін басталады және келешек экономикалық пайданы алудың болжамды кезеңінің ішінде жасалады. Амортизация өзіндік құн құрамында көрсетіледі. Әзірлеу кезеңінің ішінде актив жыл сайын құнсыздану мәніне тексеріледі.

Келешек кезеңдердің шығыстары

Операциялық жалдау талаптарында жалға алынатын үй-жайлар мен құрал-жабдықты жаңғырту бойынша шығындар келешек кезеңдердің шығыстары ретінде танылады және активтің ең аз пайдалы қызмет ету мерзімінің және ең аз жалдау мерзімінің ішінде амортизацияланады. Ең аз мерзім ретінде күші жойылмайтын жалдау кезеңі қарастырылады. Бұл кезеңге Компанияның жалдау мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы кіреді.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Компания әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Мұндай белгілер болғанда немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеруді орындау қажет болса, Компания активтің өтелетін құнын бағалайды. Активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің өтелетін құны (бұдан әрі «ААТБ») – келесі өлшемдердің ең үлкені: сату шығындарын шегере отырып, активтің әділ құны (ААЖБ) және активті пайдалану құндылығы (ААЖБ).

Өтелетін құн негізінен актив басқа активтер немесе активтердің топтары тудыратын ағындардан тәуелсіз ақша қаражатының ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, жекелеген актив үшін анықталады. Егер активтің немесе ақша ағымдарын жасайтын бөлімшенің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетсе, актив құнсызданған болып есептеледі және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары салық салынғанға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады, әрі ол ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және активке тән тәуекелдерді көрсетеді. Есептен шығаруға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі. Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Мұндай есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыста болатын баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады. Компания жекелеген активтер жататын Компанияның әрбір ААТБ үшін жеке әзірленетін мұқият жоспарларға және болжамды есептеулерге сүйене отырып құнсыздану сомасын айқындайды. Осы жоспарлар мен болжамды есептеулер әдетте бес жылды құрайды. Бұдан да ұзақ кезеңдер үшін бесінші жылдан кейін болжамды келешек ақша ағындарына қатысты қолданылатын ұзақ мерзімді өсім үрдістері есептеледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Жалғасып отырған қызмет бойынша құнсызданудан болған залалдар (қорлардың құнсыздануын қоса алғанда) қайта бағалау ӨЖК құрамында танылған бұрынғы қайта бағаланған жылжымайтын мүлік объектілерін қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес келетін шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есепте танылады. Мұндай жылжымайтын мүлік объектілері жағдайында құнсыздану залалы бұрын жасалған қайта бағалау сомаларының шегінде БЖК құрамында танылады.

Компания әрбір есепті күнге активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жоқ немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер мұндай белгі бар болса, Компания активтің немесе ААЖБ-ның өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болған бұрын мойындалған шығындар, егер құнсызданудан болған соңғы шығын мойындалған уақыттан бастап активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауда өзгеріс болған жағдайда ғана, қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан аспайтындай етіп, сондай-ақ сол бойынша осы актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған шығын мойындалмаған жағдайда танылатын амортизацияны шегере отырып, баланстық құннан аспайтындай етіп шектелген. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, жиынтық кіріс туралы есепте танылады. Соңғы жағдайда құнның қалпына келтірілуі қайта бағалаудан болған құнның өсімі ретінде ескеріледі.

Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

39 ХБЕС-тің қолданылу аясындағы қаржы активтері пайда немесе зиян; қарыздар мен дебиторлық берешек; өтеуге дейін ұсталатын инвестициялар; сату үшін қолда бар қаржы активтері; тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері ретінде жіктеледі. Компания өзінің қаржы активтерін оларды бастапқы мойындау кезінде жіктейді.

Қаржы активтері бастапқыда инвестициялар болған жағдайда ұлғайтылған, мәміле бойынша сонымен тікелей байланысты шығындарға табыс не болмаса залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланбайтын әділ құны бойынша мойындалады.

Заңнамада немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелерде белгіленген мерзімде активті жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер («стандартты талаптардағы» сауда) мәмілені жасау күніне, яғни Компания өз мойнына активті сатып алу немесе сату міндеттемесін қабылдаған күнге мойындалады.

Компанияның қаржы активтеріне ақша қаражаты мен оның баламалары, банктердегі салымдар, сауда және басқа да дебиторлық берешек, пайдаланылуы шектелген депозит шоттарындағы ақша қаражаты кіреді.

Кейінгі бағалау

Қаржы активтерін одан кейін бағалау былайша оларды жіктеуге байланысты болады:

«Пайда немесе зиян арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері» санатына саудаға арналған қаржы активтері және пайда немесе зиян арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері санатында бастапқы тануға жатқызылған қаржы активтері жатады. Жақын арада сату мақсатымен сатып алынған болса, қаржы активтері саудалауға арналған деп жіктеледі. Осы санатқа Компания шарт бойынша бір жақ болып табылатын, олар 39 ХБЕС айқындалғандай хеджирлеу операциясында хеджирлеу құралдары ретінде айқындалмаған туынды құралдар жатады. Бөлінген ендірілген туынды құралдарды қоса алғанда, туынды құралдар сондай-ақ тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі. Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері әділ құны бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал әділ құнының өзгерістері қаржылық кірістер мен қаржылық шығыстар құрамында мойындалады.

Компанияның пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын ретінде бастапқыда мойындалған кезде ол айқындалған қаржы активтері жоқ.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі базалау (жалғасы)*

Негізгі шарттарға ендірілген туынды құралдар, жекелеген туынды құралдар ретінде ескеріледі және егер оларға тән экономикалық сипаттамалар мен тәуекелдер негізгі шарттардың тәуекелдерімен және сипаттамаларымен тығыз байланысты болып табылмаса және осы негізгі шарттар саудаға арналмаса және табыс немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын деп жіктелмесе, әділ құны бойынша көрсетіледі. Осы сияқты ендірілген туынды құралдар әділ құны бойынша бағаланады, ал олардың әділ құнының өзгеруі қаржылық кірістердің немесе қаржылық шығындардың құрамында есепте мойындалады. Есепке алу тәртібінің қайта қаралуы кері жағдайда талап етілуі мүмкін ақша ағындарының едәуір өзгеруіне әкеліп соқтыратын шарт талаптары өзгерген жағдайда ғана жасалады. Компанияның 2014 және 2015 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған есепті кезеңдердің ішінде туынды құралдары болмады.

Дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін осы сияқты қаржы активтері құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған амортизациялық құны бойынша бағаланады. Амортизациялық құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдаланудың негізіндегі амортизация ағымдағы жылдың қаржылық кірістерінің құрамына қосылады. Құнсызданумен негізделген шығыстар құнсыздану негізделген кезеңде қаржылық шығыстардың құрамында мойындалады.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, талап еткенге дейінгі салымдарда орналасқан қаражат, бастапқы өтеу мерзімі үш айдан артық болмайтын басқа да қысқа мерзімді өтімділі жоғары инвестициялар жатады.

Қаржылық жағдай туралы есептегі банктердегі қысқа мерзімді салымдардың үш айдан бір жылға дейін бастапқы өтеу мерзімі бар.

Тіркелген немесе айқындалатын төлемдері және тіркелген өтеу мерзімі бар туынды емес қаржы активтері Компания оларды өтеу мерзіміне дейін тиынақты түрде ұстап қалуға ниет білдіргенде және соған қабілетті болғанда, өтеуге дейін ұсталатын инвестициялар ретінде жіктеледі. Өтеуге дейін ұстап қалатын инвестицияларды бастапқы бағалаудан кейін құнсызданудан келген шығындарды алып тастағанда, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдану арқылы белгіленетін өтелімдік құны бойынша бағаланады. Амортизациялық құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы қаржыландырудан болған кірістер құрамына енгізіледі. Құнсызданумен негізделген шығыстар қаржыландыру бойынша шығындар құрамында танылады. Компанияның 2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған есепті кезеңдер ішінде өтеуге дейін ұсталатын инвестициялары болмады.

Сату үшін қолда бар қаржы инвестициялары үлестік және борыштық бағалы қағаздарды қамтиды. Сату үшін қолда бар деп жіктелген үлестік инвестициялар – саудаға арналған деп те, сол сияқты пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын деп те жіктелмеген инвестициялар. Осы санаттағы борыштық бағалы қағаздар – компания белгісіз уақыт кезеңі ішінде ұстап отырғысы келетін және өтімділікті қамтамасыз ету мақсатында немесе нарықтық талаптардың өзгеруіне жауап ретінде сатылу мүмкін бағалы қағаздар. Компанияның 2014 және 2015 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған кезеңдерде сатуға арналған инвестициялары болмады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)

Қаржы активтері (жалғасы)

Мойындауды тоқтату

Қаржы активінің (немесе, қолданылатын жерде – қаржы активінің бөлігі немесе ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігі) мына жағдайларда баланста танылуы тоқтатылады:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын ақша ағындарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша еш кешіктірмей алатын үшінші тарапқа төлеу бойынша өзіне міндеттеме алғанда; немесе (а) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайдаларды бергенде, не болмаса (б) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайдаларды бермегенде және сақтамаған, бірақ осы активтерді бақылау функциясын берген жағдайда.

Егер Компания активтен ақша ағындарын алуға өзінің барлық құқықтарын берсе не болмаса транзит келісімін жасаса және бұл ретте активтен болған барлық тәуекелдер мен пайданы бермесе, бірақ оны өзінде сақтағанда, сондай-ақ жаңа активке бақылау бермесе, жаңа актив Компания берілген активте өзінің қатысуын жалғастыратын дәрежеде мойындалады.

Мұндай жағдайда Компания тиісті міндеттемені мойындайды. Берілген актив және тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепіл нысанын қабылдайтын жалғасқан қатысу мынадай шамалардың ең азы бойынша танылады: активтің бастапқы баланстық құнының немесе төленуі Компаниядан талап етілуі мүмкін ең көп сома.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Компания қаржы активінің немесе қаржы активтері тобының құнсыздануының объективті белгілерінің болуын бағалайды. Қаржы активі немесе қаржылық активтер тобы активті бастапқы мойындаудан кейін орын алған бір немесе одан артық оқиға (орын алған «шығынның туындау жағдайы») нәтижесінде құнсызданудың объективті дәлелі болған жағдайда құнсызданған болып есептеледі, әрі олар сенімді түрде бағалауға болатын қаржы активі немесе қаржылық активтер тобы бойынша күтілетін болашақ ақша қаражаты ағындарына әсер етті.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Құнсыздану дәлелі борышкер немесе борышкерлер тобы айтарлықтай қаржылық қиыншылықтар көріп отырғанын көрсетуді, өзінің қарызын өтей алмауды немесе берешектің пайыздарын немесе негізгі сомасын төлеуді тиянақты жүзеге асырмауды, сондай-ақ олар банкроттық немесе өзге түрде қаржылық қайта ұйымдастыру рәсімін жүргізуі мүмкін болуын қамтиды. Сонымен бірге, мұндай дәлелдерге бағалауға болатын қаржы құралы бойынша күтілетін келешек ақша ағындарының азаюына көрсететін байқалатын деректер, атап айтқанда, мерзімі өткен берешек көлемдерінің және борыштарды төлеу міндеттемелерін орындаудан бас тартулармен белгілі бір өзара байланысты болатын экономикалық жағдайлардың өзгеруі жатады. Бұрын мойындалған резервті қалпына келтіру резервтегі азаю ол мойындалғаннан кейінгі оқиғалармен тікелей байланысты. Шығынның құнсызданудан осылайша қалпына келуі кіріс ретінде мойындалады.

Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

39 ХБЕС қолданылу аясындағы қаржылық міндеттемелер пайда немесе зиян; несиелер мен қарыздар немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Компания өзінің қаржылық активтерін оларды бастапқы мойындау кезінде жіктейді.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда қарыздар мен несиелер болған жағдайда тікелей солармен байланысты мәміле бойынша шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша мойындалады. Компанияның қаржылық міндеттемесіне кредиторлық берешек пен қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер кіреді.

Компанияның қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек, қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер кіреді.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)

Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)

Одан кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді одан кейінгі бағалау олардың жіктелуіне былайша тәуелді болады:

«Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер» санатына саудаға арналған қаржылық міндеттемелер және бастапқыда мойындалған кезде пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын деп айқындалған қаржылық міндеттемелер жатады.

Саудалауға арналған міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте мойындалады.

Компанияның пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын ретінде бастапқыда мойындалған кезде ол айқындалған қаржылық міндеттемелері жоқ.

Бастапқыда мойындалғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы қаржыландырудан болған шығындар құрамына енгізіледі.

Кредиторлық берешек

Бұл санат Компания үшін барынша маңызды болып табылады. Кредиторлық берешек бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Мойындауды тоқтату

Қаржылық жағдай туралы есепте қаржылық міндеттеменің танылуы, егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса, немесе оның әрекет ету мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады.

Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол несие берушінің алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің мойындалуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені мойындаудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың ағымдағы құнындағы айырмасы пайда мен зиян арқылы мойындалады.

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал нетто-сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысу ниетіне не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқық болғанда ғана қаржылық жағдай туралы есепте ұсынылуы тиіс.

Қорлар

Қорлар орташа алынған құнның әдісі бойынша ескеріледі. Тауар-материалдық қорлар өзіндік құнының ең аз мәні немесе таза өткізу құны бойынша бағаланған. Өзіндік құн қорларды жеткізуге және ағымдағы жағдайға келтіруге байланысты шығындарды қамтиды. Тауар-материалдық қорларды өткізудің таза құны мұндай өткізумен байланысты шығыстарды шегере отырып, болжамды өткізу бағасына негізделеді.

Одан кейінгі іске асыру үшін интернет-порталдарды құру барысында тікелей болған шығыстар олардың өзіндік құнына қосылып, қорлардың құрамында көрсетіледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Резервтер**

Қаржылық есептіліктегі резервтер Компанияның өткен шақта болған оқиғалардың нәтижесінде ағымдағы (құқықтық немесе іс-тәжірибеден туындаған) міндеттемесі болғанда, сондай-ақ міндеттемелерді өтеу үшін экономикалық пайдаларға байланысты қаражат ағыны болатын ықтималдық болғанда және осы міндеттеменің тиісті дұрыс бағасы жүргізілгенде мойындалады. Егер Компания резерв өтеледі деп күтетін болса, оның өтелуі тек сөзсіз болып табылған жағдайда ғана жекелеген актив ретінде көрсетіледі.

Түсімді тану

Егер Компанияның экономикалық пайданы алуы ықтимал деп бағаланса және егер түсім төлемнің жасалу уақытына қарамастан сенімді түрде бағалай алынса, түсім мойындалады. Түсім шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе алымдарды шегере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады. Топ түсімді алуды көздейтін барлық жасалған шарттар бойынша принципал ретінде болады, өйткені барлық жағдайларда да ол шарт бойынша өз мойнына міндеттемелер алған негізгі тарап болып табылады, баға белгілеуге қатысты іс-қимыл жасау еркіндігіне ие және қорлардың құнсыздану тәуекеліне және несиелік тәуекелге ұшырағыш болады.

Түсімді тану үшін мынадай критерийлер орындалуы тиіс:

Қызметтер көрсету

Көрсетілген қызметтерден түскен кірістер қызметтерді көрсету сәтіне танылады.

Пайыздық кіріс

Кіріс пайыздардың есептелуіне қарай мойындалады (қаржы құралын болжамды пайдалану мерзімінің ішінде күтілетін келешек ақша ағындарын қаржы активінің таза баланстық құнына әкелетін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша).

Шығыстарды мойындау

Шығыстар пайда болу сәтіне танылады және олар есептеу әдісінің негізіне жатқызылған сол кезеңде қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Жалдау*Қаржылық жалдау – Компания жалдаушы ретінде*

Компанияға жалға алынған активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтетін қаржылық жалдау жалға алынған мүліктің әділ құны бойынша жалдау мерзімінің басталу күніне капиталданады немесе егер бұл сома аз болып қалса, ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша капиталданады. Жалдау төлемдері қаржыландыру бойынша шығындар мен міндеттеменің өтелмеген сомасына тұрақты пайыз мөлшерлемесі болатындай етіп жалдау бойынша міндеттемелердің негізгі сомаларының азаюы арасында бөлінеді. Қаржыландыру шығындары тікелей жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Жалға алынған актив оның пайдалы қызмет ету кезеңінің ішінде амортизацияланады. Дегенмен, егер Компанияға жалдау мерзімінің соңында активке деген меншік құқығы өтетіндігіне негізделген сенімділік болмаса, актив келесі кезеңдердің ең қысқа кезеңінің ішінде амортизацияланады: активтің пайдалы қызмет етуінің есепті мерзімі мен жалдау мерзімі.

Операциялық жалдау – Компания жалдаушы ретінде

Операциялық жалдау бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы есепте барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)****Ағымдағы табыс салығы**

Ағымдағы және алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша салық активтері мен міндеттемелер салық органдарына өтеледі немесе төленеді деп болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – бұл есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңдар.

Тікелей капитал құрамында мойындалған баптарға қатысты ағымдағы салық жиынтық кіріс туралы есепте емес, капиталдың құрамында мойындалады. Басшылық соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай резервтерді құрады.

Кейінге қалдырылған табыс салығы

Кейінге қалдырылған табыс салығы активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнесті біріктіру болып табылмайтын мәміленің барысында гудвилді немесе активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейді;
- еншілес және қауымдасқан компанияларға байланысты салық салынатын уақыт айырмаларына және уақыт айырмаларын түзету уақытын бақылауға болатын және уақыт айырмалары таяу арада түзетілмейді деген ықтималдылық болған жағдайлардан басқа, бірлескен кәсіпорындарға қатысу үлестеріне байланысты салық салынатын уақыт айырмаларына қатысты.

Кейінге қалдырылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда болады деген едәуір ықтималдылық болатын дәрежеде барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша мойындалады:

- есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінгі қалдырылған салық активі компанияларды біріктіру болып табылмайтын және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға да, сол сияқты салық салынатын пайдаға немесе зиянға әсер етпейтін мәміле бойынша активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындаудың нәтижесінде туындағанда;
- еншілес ұйымдар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері уақыт айырмалары келешекте пайдаланылады және соған қарсы уақыт айырмалары қолданылуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті болашақта салық салынатын табысқа қол жеткізу шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік береді деген едәуір ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер қабылданған немесе нақты қабылданған есепті күнгі жағдай бойынша салық мөлшерлемелерінің (және салық заңнамасының) негізінде актив өткізіледі, ал міндеттеме өтеледі деген есепті кезеңде қолданатын болады деп болжанатын салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)

Кейінге қалдырылған табыс салығы (жалғасы)

Табыс немесе шығын құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық табыс немесе шығын құрамында мойындалмайды. Кейінге қалдырылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық зиянның құрамында немесе тікелей капиталда мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер, егер заңи тұрғыдан бекітілген ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар дәл сол салық салынатын компанияға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Капитал

Жарғылық капитал

Кәсіпорындарды біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты үшінші тараптардың қызметтерін төлеуге жұмсалған шығындар осы эмиссияның нәтижесінде алынған соманың азаюы ретінде меншікті капиталдың құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың атаулы құнынан асып кету сомасы эмиссиялық кіріс ретінде бейнеленеді.

Резервтік капитал

Резервтік капитал Компания Акционерінің шешімі бойынша құрылады. Бұл резерв Акционерге бөлінбейді.

Акционерге арналған дивидендтер

Компания бөлу бекітілген және Компанияның қарау мәні болып табылмайтын және акционер бекіткен жағдайларда ақша қаражатын бөлуге қатысты міндеттемені мойындайды. Тиісті сома тікелей капитал құрамында мойындалады.

Байланысты тараптармен мәмілелер туралы ақпаратты ашу

Байланысты тараптарға Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындар, сондай-ақ Компанияның, әрі оның негізгі басқарушы қызметкерлеріне елеулі дауыс беру үлесі тікелей немесе жанама түрде тиесілі болатын ұйымның, Акционердің, жалпы бақылау астындағы ұйымның негізгі басқарушы қызметкерлері кіреді (25-ескертпе).

Шартты міндеттемелер мен шартты активтер

Шартты активтер қаржылық есептілікте танылмайды, өйткені бұл ешқашан іске асырылмайтын кірістің көрсетілуіне әкеліп соқтыра алады. Дегенмен, кірістің іске асырылуында толық сенімділік болған жағдайда, тиісті актив бұдан былай шартты болып есептелмейді және лайықты түрде ескеріледі.

Компания «толық сенімділікті» жоғары айқындылық дәрежесі бар оқиға ретінде айқындайды.

Шартты міндеттемелер, егер экономикалық пайда алумен шектес ресурстардың кету мүмкіндігі анық болғанда, ғана ашылады.

Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Есепті жыл аяқталғаннан кейін орын алған және есепті күнге болған шарттардың дәлелдерін білдіретін оқиғалар (түзетуші оқиғалар) қаржылық есептілікте көрсетіледі. Есепті жыл аяқталғанда болған және түзетуші оқиғалар болып табылмайтын оқиғалар, егер олар мәнді болса, есептілікке арналған ескертпелерде ашылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР**

ХҚЕС-ке сәйкес қаржылық есептілікті дайындау есептілікте көрсетілген активтерге, міндеттемелерге және қаржылық есептілікті дайындау күніне шартты активтер мен міндеттемелердің ашылып көрсетілуіне әсер ететін бағалаулар мен жорамалдар, сондай-ақ есептілікте көрсетілген активтерді, міндеттемелерді, кірістерді, шығыстарды және шартты активтер мен есепті кезең ішіндегі міндеттемелерді пайдалануды басшылықтың пайдалануын талап етеді. Ең маңызды жорамалдар төменде қарастырылады:

Салық салу

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде басшылық, егер салық органдары қосымша салықтарды есептесе, Компания дауласа алмайтын немесе ол сәтті дауласа аламын деп есептемейтін салық заңнамасын орындамаудың ықтимал аялары ретінде қарастырады. Мұндай анықтау мәнді пайымдауларды шығаруды талап етеді және салық заңнамасы мен нормативтік құқықтық актілердегі өзгерістер, салық талқылауларынан өзі күтетін шешімдер бойынша күтілетін нәтижелерді және сәйкестікті тексеруге салық органдары жүзеге асыратын нәтижені анықтау нәтижесінде өзгеруі мүмкін.

Компания басшылығы шаруашылық қызметінің барысында салық заңнамасының елеулі бұзушылықтары болмады деп есептейді.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық бойынша актив салық салынатын уақытша айырмалар мен осындай шығыстардың коммерциялық сипатының негізделетіндігі мүмкіндігі бар дәрежеде барлық резервтер мен ауыстырылған салық шығындары бойынша танылады. Басшылықтың елеулі пайымдаулары жоспарланатын деңгей мен кірістілік уақытының негізінде, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясының табысты қолданылуының негізінде танылуы мүмкін кейінге қалдырылған салық жөніндегі активтерді бағалау үшін талап етіледі.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі

Компания негізгі құралдар объектілерінің қалған пайдалы қызмет мерзімін, кем дегенде әрбір есепті жылдың соңына бағалайды. Егер күтілген жағдайлар бұрынғы бағалаулардан ерекшеленетін болса, өзгерістер 8 ХБЕС «Есеп саясаты, есепті бағалаудағы өзгерістер және қателер» сәйкес есепті бағалаудағы өзгерістер ретінде ескеріледі. Мұндай бағалаулар негізгі құралдардың баланстық құнына және жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген амортизацияға елеулі ықпал етуі мүмкін.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Егер ақша ағындарын жасайтын активтің немесе бөлімшенің теңгерімдік құны мынадай шамалардың ең үлкені болып табылатын оның өтелетін құнынан асып кетсе, құнсыздану орын алады: сатуға арналған шығынды шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық. Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатудың міндетті күші бар коммерциялық мәмілелері бойынша қолда бар ақпаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген.

Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және оған Компанияның жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды. Өтелетін құн дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражатының күтілетін ағындарына және экстраполяция мақсатында пайдаланылған өсу қарқындырына барынша сезімтал.

2014 және 2015 жылдардың 31 желтоқсанына Компания қаржылық емес активтер құнсыздануының қандай да бір белгілері жоқ екендігін анықтады.

Әзірлеу шығындары

Әзірлеу шығындары Компанияның есеп саясатына сәйкес капиталданады. Шығындардың бастапқы капиталдануы басшылықтың технологиялық және экономикалық жүзеге асырылуы, әдетте, әзірлеу жобасы жобаларды жүзеге асырудың белгіленген үлгісіне сәйкес белгілі бір сатыға жеткен кезде расталғандығы жөніндегі пайымдауына негізделеді. Капиталдануы мүмкін сомаларды анықтау үшін басшылық жобадан болатын күтілетін келешек ақша ағындарына, қолданылатын дисконттау мөлшерлемелеріне және пайданы алудың күтілетін мерзіміне қатысты жорамалдарды қабылдайды. 2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әзірлеуге арналған капиталданған шығындардың баланстық құны нөл теңге (2014 жылы: 26.720 мың теңге) болды (6-ескертпе).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

---

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)

Күмәнді берешек бойынша резерв

Компания күмәнді дебиторлық берешектің құнсыздануы бойынша резервтерді мойындайды. Күмәнді борыштарды бағалау үшін Компания дебиторлық өткен және болжамды белсенділігін талдауға негізделетін пайымдауды қолданады. Экономикадағы, қызмет аясындағы немесе дебитор қызмет ететін талаптардағы жалпы өзгерістер қаржылық есептілікте көрсетілген дебиторлық берешектің құнсыздану резервінде түзетулер жасауды қажет етуі мүмкін.

«E-learning электрондық оқыту жүйесі» жобасы бойынша активтер мен міндеттемелердің жіктелуі

Компания Қазақстан Республикасының Білім беру және Ғылым министрлігінен 4.774.712 мың теңге жалпы сомаға болған дебиторлық берешекті қысқа мерзімді деп жіктеді, өйткені Компания басшылығы бұл берешек есепті күннен бастап он екі айлық кезең ішінде өтеледі деп күтеді (10-ескерпне).

Құрал-жабдықтарды жеткізу және бұл жоба шеңберіндегі қызмет көрсету шарттарының талаптарына сай Компания өнім жеткізушілердің ақысын Қазақстан Республикасының Білім беру және Ғылым Министрлігі дебиторлық берешекті өтегеннен кейін ғана төлейді. Осылайша, 4.324.392 мың теңге сомаға кредиторлық берешек қысқа мерзімді кредиторлық берешек ретінде жіктелген (16-ескерпне).

Қаржылық жалдау – Компания жалдаушы ретінде

Компания жалдаушы ретінде қаржылық жалдау шартын жасады. Компания жалдау шарты бойынша меншік құқығы шарт аяқталғаннан кейін өтетіндігін айқындады және меншік құқығына байланысты барлық елеулі тәуекелдер мен пайданы береді және тиісінше, Компания осы шартқа қаржылық жалдау шарттары үшін айқындалған есепке алу тәртібін қолданады.

Жалға алынатын үй-жайды жақсарту бойынша шығындарды капиталдандыру

2015 жылы Компания жалға алынған үй-жайды жақсарту шығындарын көтермеді. 2014 жылы Компания 59.955 мың теңге сомасына жалға алынатын үй-жайды жақсарту шығындарын капиталдандырды. Жақсарту көрсету залын ұйымдастыруды және холл үй-жайын Open Space («ашық кеңістік») стандартына келтіруді білдіреді. Бұл шығындар келешек кезеңдердің шығыстары деп танылған және капиталдандырылған жақсартулардың пайдалы қызмет етуінің ең аз мерзімінің және жалдаудың ең аз мерзімінің ішінде амортизацияланады. Компания басшылығы мұндай активтерден экономикалық пайданы алу ықтималдылығын жоғары деп есептеп, оларды сенімді бағалады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Үйлер мен ғимараттар	Машиналар мен жабдықтар	Көлік құралдары	Аяқталма- ған құрылыс	Басқа	Жиыны
Бастапқы құн							
2014 жылдың							
1 қаңтарына	23.179	569.027	2.767.093	218.730	871.913	96.943	4.546.885
Түсімдер	1.306	111.132	2.020.342	71.264	48.141	54.135	2.306.320
Аударымдар	–	127.151	775.122	–	(902.273)	–	–
Шығулар	–	–	(107.751)	–	–	(3.841)	(111.592)
Материалдық емес активтерге аударымдар	–	–	–	(27.135)	–	–	(27.135)
2014 жылғы							
31 желтоқсанға	24.485	807.310	5.454.806	262.859	17.781	147.237	6.714.478
Түсімдер	485	311	285.799	47.620	200.751	36.079	571.045
Аударымдар	–	58.174	160.358	–	(218.532)	–	–
Шығулар	–	–	(81.758)	–	–	(15.785)	(97.543)
Сатуға арналған активтерге аударымдар	–	–	–	(5.760)	–	–	(5.760)
2015 жылдың							
31 желтоқсанына	24.970	865.795	5.819.205	304.719	–	167.531	7.182.220
Тозу және құнсыздану							
2014 жылдың							
1 қаңтарына	–	26.330	846.322	98.135	–	42.006	1.012.793
Бір жылға есептеу	–	–	540.118	26.242	–	20.875	587.235
Шығулар	–	–	(91.623)	–	–	(4.699)	(96.322)
Сатуға арналған активтерге аударымдар	–	–	–	(27.135)	–	–	(27.135)
2014 жылғы							
31 желтоқсанға	–	26.330	1.294.817	97.242	–	58.182	1.476.571
Бір жылға есептеу	–	21.119	620.292	33.730	–	19.397	694.538
Шығулар	–	–	(80.027)	–	–	(13.307)	(93.334)
Сатуға арналған активтерге аударымдар	–	–	–	(5.760)	–	–	(5.760)
Құнсыздану	–	–	7.800	–	–	–	7.800
2015 жылдың							
31 желтоқсанына	–	47.449	1.842.882	125.212	–	64.272	2.079.815
Қалдық құны							
2015 жылдың							
31 желтоқсанына	24.970	818.346	3.976.323	179.507	–	103.259	5.102.405
2014 жылғы							
31 желтоқсанға	24.485	780.980	4.159.989	165.617	17.781	89.055	5.237.907

2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың ақпараттық ресурстары мен жүйелерінің қызмет етуінің тиімділігін арттыру мақсатында «Мемлекеттік органдарға хостинг қызметтерін көрсетуге арналған серверлік интернет-платформаны құру» жобасы толығымен аяқталды. 2015 жылдың ішінде жалпы құны 218.532 мың теңге болатын жобаға қатысты деректерді өңдеу бойынша бір орталық пайдалануға берілді (2014 жылы: деректерді өңдеу бойынша жеті орталық пайдалануға берілді).

Компания 2015 жылдың 31 желтоқсанына қаржылық жалдау шарты бойынша пайдаланатын негізгі құралдардың баланстық құны 132.266 мың теңге (2014 жылы: 160.019 мың теңге) болды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

<i>Мың теңгемен</i>	Өзiрлеу шығындары	Лицензиялар	Бағдарлама- лық жасақтама	Жиыны
Құны				
2014 жылдың 1 қаңтарына	65.514	202.274	481.951	749.739
Өсiм – Компанияның iшiндегi өзiрлеулер	37.980	–	–	37.980
Түсiм	–	11.593	257.222	268.815
<i>Аударымдар</i>	<i>(76.774)</i>	<i>–</i>	<i>76.774</i>	<i>–</i>
2014 жылдың 31 желтоқсанына	26.720	213.867	815.947	1.056.534
Түсiм	–	2.204	4.976	7.180
Есептен шығару	(26.720)	–	–	(26.720)
Басқа да түзетулер	–	(2.415)	(197)	(2.612)
2015 жылдың 31 желтоқсанына	–	213.656	820.726	1.034.382
Амортизация және құнсыздану				
2014 жылдың 1 қаңтарына	–	50.902	217.363	268.265
Бiр жылға есептеу	–	42.299	119.953	162.252
2014 жылдың 31 желтоқсанына	–	93.201	337.316	430.517
Бiр жылға есептеу	–	37.591	156.128	193.719
Басқа да түзетулер	–	(2.534)	(208)	(2.742)
2015 жылдың 31 желтоқсанына	–	128.258	493.236	621.494
Қалдық құны				
2015 жылдың 31 желтоқсанына	–	85.398	327.490	412.888
2014 жылдың 31 желтоқсанына	26.720	120.666	478.631	626.017

2015 жылдың iшiнде Компания бұл жобаның iске асырылуының тоқтата тұрылуына орай 26.720 мың теңге сомасында «Электрондық Үкiметтiң резервтік алаңы» жобасы бойынша өзiрлеу шығындарын есептен шығарды (2014 жылы: нөл).

7. БАНКТИК САЛЫМДАР

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Банктердегi салымдар	3.410.771	2.345.520
Салымдар бойынша пайыздар	34.633	17.885
	3.445.404	2.363.405

2015 жылдың 31 желтоқсанына банктердегi қысқа мерзiмдi салымдар жылдық – 9,1% (2014 жылы: 7,3%) сыйақы мөлшерлемелерiмен теңгемен көрсетiлген 3 айдан 12 айға дейiнгi мерзiммен қазақстандық банктердiң депозиттік шоттарында орналастырылған ақша қаражатын бiлдiрдi.

8. КЕЛЕШЕК КЕЗЕҢДЕРДIҢ ШЫҒЫСТАРЫ

2010 жылы «Серверлiк орталықты технологиялық жабдықтау» жобасының екiншi кезеңiн iске асыру мақсатында Компания 433.680 мың теңге сомасына жалға алынатын үй-жайда құрылыс-монтаж жұмыстары бойынша шығыстарды көтердi. Амортизация сомасы тiкжелiлiк әдiспен есептеледi.

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Жалға алынатын үй-жайдың құрылыс-монтаж жұмыстары бойынша шығыстар	213.602	218.915
Түсiмдер	–	59.955
Амортизация (20-ескертпе)	(81.826)	(65.268)
	131.776	213.602
Минусы: келешек кезеңдер шығыстарының ағымдағы бөлiгi (12-ескертпе)	(81.824)	(80.943)
	49.952	132.659

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. ҚОРЛАР**

Мың теңгемен	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Отын	30.872	40.783
Шикізат пен материалдар	23.183	37.013
Қосалқы бөлшектер	22.542	18.223
Жарнама өнімі	4.176	5.949
Басқа да материалдар	10.734	8.780
	91.507	110.748
Минусы: өтпейтін қорлар бойынша резерв	(26.550)	(11.638)
	64.957	99.110

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін өтпейтін қорлар бойынша резервтің қозғалысы былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2015 жыл	2014 жыл
1 қаңтарға	11.638	15.551
Бір жылға есептеу	15.677	—
Есептен шығару	(765)	(2.442)
Қалпына келтіру	—	(1.471)
31 желтоқсанда	26.550	11.638

10. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Мың теңгемен	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	4.911.925	9.753.980
Минусы: күмәнді борыштар бойынша резерв	(49.880)	(50.379)
	4.862.045	9.703.601
Минусы: дебиторлық берешектің ағымдағы бөлігі	4.862.129	52.189
Минусы: күмәнді берешек бойынша резервтің ағымдағы бөлігі	(259)	—
	175	9.651.412

2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі 4.900.613 мың теңге болды (25-ескертпе).

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін күмәнді борыштар бойынша резервтің қозғалысы былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2015 жыл	2014 жыл
1 қаңтарға	50.379	1.102
Бір жылға есептеу	62	49.504
Өтелген резерв	(501)	—
Есептен шығару	(60)	(227)
31 желтоқсанда	49.880	50.379

31 желтоқсанда өтеу мерзімдері бойынша сауда және басқа да дебиторлық берешекті талдау былайша берілген:

Мың теңгемен	Жиыны	Мерзімі өтпеген, құнсызданбаған	Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған				
			< 30 күн	30-60 күн	60-90 күн	90-120 күн	> 120 күн
2015 жыл	4.862.045	85.277	—	1.349	377	332	4.774.710
2014 жыл	9.703.601	23.551	—	21.393	3.489	154	9.655.014

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

Мың теңгемен	31 желтоқсанға	
	2015 жыл	2014 жыл
Пайдаланылуы шектелген депозит шоттарындағы теңгемен ақша қаражаты	34.570	367.855
Кепілдік төлемдері	32.205	9.010
Қызметкерлерге берілген қарыздар	549	5.479
Басқа	277	-
	67.601	382.344

Пайдаланылуы шектелген пайызсыз депозит шоттарындағы ақша қаражаты Компанияның шарттық және тендерлік міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету үшін банк кепілдіктерін білдіреді.

12. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

Мың теңгемен	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Келешек кезеңдердің шығыстары	202.722	174.374
Жұмыскерлердің берешегі	913	2.950
Басқа	4.365	3.980
	208.000	181.304

2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша келешек кезеңдердің шығыстарына 81.824 мың теңге және тиісінше 80.943 мың теңге сомасындағы құрылыс-монтаждау жұмыстары үшін келешек кезеңдердің ұзақ мерзімді шығыстарының ағымдағы бөлігі кіреді (8-ескертіле).

13. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен оның баламалары теңгемен көрсетілген және пайызсыз болып табылатын ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражатымен білдірілген.

14. КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

Жарияланған, шығарылған және айналыстағы жай акциялардың жалпы санына мыналар кіреді:

	Шығарылған акциялардың саны	Төленген акциялардың саны	Акционерлік капитал, мың теңге
2014 жылғы 31 желтоқсанға	5.082.491	5.082.490	5.082.490
2015 жылдың 31 желтоқсанына	5.082.491	5.082.490	5.082.490

2015 жылдың 31 желтоқсанына Компанияның жарияланған жай акцияларының саны 5.082.491 акция болды (2014 жылы: 5.082.491 акция).

Резервтік капитал

Резервтік капитал Акционерге бөлінуге жатпайтын бөлінбеген пайданың бір бөлігін білдіреді.

Дивидендтер

2015 жылдың ішінде Компания 5.082.491 жай акция есебінен 600.000 мың теңге жалпы сомаға акцияға 118.05 теңге мөлшерінде дивидендтерді жариялап, төледі (2014 жылы: 4.029.491 жай акция есебінен 500.000 мың теңге жалпы сомаға акцияға 124.09 теңге).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАЛІ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕ**

2013 жылы Компания серверлік жабдықты қаржылық жалдау шартын жасады. Шарт талаптарына сай жалға алынатын активтер Компанияның меншігіне жалдау мерзімі аяқталғаннан кейін өтеді. Қаржылық жалдау шарты бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме жылдық 7% құрады. Бастапқы мойындау кезінде қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер 297.211 мың теңгені құрады. 2015 жылы 37.151 мың теңге сомасында (2014 жылы: 37.151 мың теңге) қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер төленді.

Келешек ең аз жалдау төлемдерінің сомасы мен олардың дисконтталған құны былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2015 жыл		2014 жыл	
	Ең аз жалдау төлемдері	Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны	Ең аз жалдау төлемдері	Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны
Бір жыл ішінде	42.353	40.521	44.953	42.206
Бір жылдан бес жылға дейін	39.752	37.151	82.105	74.303
Минусы: қаржы шығындарын білдіретін сомалар	(4.432)	–	(10.549)	–
Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны	77.673	77.672	116.509	116.509
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын сомалар	–	(40.521)	–	(42.206)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар	–	37.151	–	74.303

16. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанына сауда кредиторлық берешек теңгемен көрсетілген.

Мың теңгемен	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Тауарлар мен қызметтерді жеткізу бойынша берешек	4.948.738	9.495.790
Негізгі құралдарды жеткізу бойынша берешек	66.213	1.100.109
	5.014.951	10.595.899
Минусы: ағымдағы бөлік	(5.014.951)	(1.813.627)
	–	8.782.272

2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 4.324.392 мың теңге жалпы сомадағы кредиторлық берешек Білім беру және ғылым министрлігі үшін «E-learning электрондық оқыту жүйесі» жобасын іске асыру шеңберінде сатып алынған қызметтер үшін «Логиком» АҚ, «Bilim Media Group» ЖШС, «Қазақтелеком» АҚ мен басқа да өнім жеткізушілердің алдындағы берешекпен білдірілген. Бұл өнім жеткізушілермен жасалған шарттарға сай Компания өзінің алдындағы дебиторлық берешекті өтеуге бағытталатын бюджет қаражатының бөліну шамасына қарай өз берешегін өтеп отырады (10, 25-ескертуге).

2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанына кредиторлық берешекке пайыздар есептелген жоқ.

17. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ АЛДЫНДАҒЫ БЕРЕШЕК

Мың теңгемен	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Пайдаланылмаған демалыстар, сыйлықақылар мен соларға байланысты салықтар бойынша резерв	238.964	175.036
Жалақы бойынша берешек	530	40.613
	239.494	215.649

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда	
	2015 жыл	2014 жыл
Зейнетақы аударымдары бойынша міндеттемелер	31.004	45.835
Салықтар бойынша резерв	18.817	38.623
Төлемге дербес табыс салығы	15.393	42.285
Әлеуметтік сақтандыру бойынша міндеттемелер	10.681	10.968
Әлеуметтік салық	–	4.180
Басқа	9.988	914
	85.883	142.805

2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанына басқа да ағымдағы міндеттемелерге пайыздар есептелмеді және теңгемен болды.

19. ТҮСІМ

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	2014 жыл
Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитеті ММ жобаларына мониторинг жасау (25-ескертпе)	4.809.082	4.842.418
Компьютерлік жасақтаманы техникалық қолдау және ақпараттық жүйелерді сүйемелдеу	4.224.760	4.287.418
Мемлекеттік кірістер және Қазақстан Республикасының Білім беру және ғылым министрлігіне көрсетілген жүйелік техникалық қызметтер	1.498.970	1.327.805
	10.532.812	10.457.641

20. САТЫЛҒАН ТАУАРЛАР МЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	2014 жыл
Жалақы және соған байланысты салықтар	3.441.099	3.234.484
Техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер	2.424.551	2.740.019
Тозу және амортизация	879.256	725.319
Жалдау шығыстары	269.757	242.751
Коммуналдық қызметтер	250.891	197.138
Лицензиялық бағдарламалық жасақтаманы жалдау	217.596	89.570
Байланыс қызметтері	211.196	157.244
Пайдаланылмаған демалыстар, сыйлықақылар мен соларға байланысты салықтардың резерві бойынша шығыстар	183.784	124.694
Материалдар	101.240	69.140
Іссапар шығыстары	96.693	142.021
Келешек кезеңдердің шығыстарын амортизациялау (8-ескертпе)	81.826	65.268
Қызметкерлер құрамын оқыту	27.876	52.901
Кеңес беру және ақпараттық қызметтер	23.390	16.109
Басқа да шығыстар	430.544	427.070
	8.639.699	8.283.728

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**21. ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	2014 жыл
Жалақы және соған байланысты салықтар	475.912	413.338
Айыппұлдар, өсімпұлдар мен тұрақсыздық айыптары	45.162	37
Пайдаланылмаған демалыстар, сыйлықақылар мен соларға байланысты салықтардың резерві бойынша шығыстар	24.665	34.925
Жалдау шығыстары	23.679	18.073
Әлеуметтік іс-шараларды өткізу шығыстары	18.320	54.424
Демеушілік көмегі	16.754	31.050
Банктік қызметтер	16.365	17.372
Күмәнді дебиторлық берешек, өтпейтін қорлар мен берілген аванстардың құнсыздануы бойынша резерв шығыстары	14.912	49.504
Коммуналдық шығыстар	12.261	10.386
Іссапар шығыстары	9.810	9.428
Аудиторлық және кеңес беру шығыстары	9.018	42.726
Тозу және амортизация	9.000	23.624
Материалдар	8.854	10.145
Өкілдік шығыстары	8.672	7.643
Табыс салығынан басқа салықтар	7.354	3.327
Қызметкерлер құрамын оқыту	4.730	6.592
Кәлік шығыстары	1.953	2.390
Телекоммуникациялық шығыстар	1.100	1.456
Басқа да шығыстар	33.288	38.886
	741.809	775.326

22. САТУ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	2014 жыл
Материалдар	13.979	38.839
Жарнама шығыстары	10.220	11.713
Басқа	—	62
	24.199	50.614

23. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2015 және 2014 жылдардағы қаржылық кіріс банк салымдары бойынша пайыздық кірісті білдіреді (7-ескертпе).

24. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы бойынша шығыстар былайша көрсетілген

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	2014 жыл
Ағымдағы табыс салығы	236.893	161.912
Алдыңғы кезеңдердің ағымдағы корпоративтік табыс салығына қатысты түзетулер	176	21.711
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша шығыстар	58.888	133.945
Табыс салығы бойынша шығыстар	295.957	317.568

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Төменде 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін ағымдағы табыс салығының шығыстарымен, 20% (2014 жылы: 20%) корпоративтік табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі бойынша салық салынғанға дейінгі пайдаға қолданылатын табыс салығы бойынша шығыстардың салыстырылып тексерілуі көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	2014 жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	1.358.892	1.440.228
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік салық мөлшерлемесі бойынша корпоративтік табыс салығының теориялық шығыстары	271.778	288.046
Есептен шығарылмайтын шығыстар	24.179	29.522
Табыс салығы бойынша шығыстар	295.957	317.568

Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша (міндеттемедегі)/активтегі қозғалыс былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2015 жыл	Жиынтық кіріс туралы есепке жатқызылғаны	2014 жыл	Жиынтық кіріс туралы есепке жатқызылғаны	2013 жыл
Мерзімі ұзартылған салық бойынша (міндеттеме)/ актив					
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	(272.859)	(74.223)	(198.636)	(138.622)	(60.014)
Пайдаланылмаған демалыстар мен сыйлықақылар бойынша резерв	47.793	12.785	35.008	(4.290)	39.298
Жарамсыз ТМҚ-ны есептен шығаруға арналған резерв	5.310	2.982	2.328	(782)	3.110
Күмәнді талаптар бойынша резерв	10.012	(64)	10.076	9.749	327
Басқа да ұзақ мерзімді активтерді есептен шығаруға арналған резерв	—	(368)	368	—	368
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер жиыны	(209.744)	(58.888)	(150.856)	(133.945)	(16.911)

25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ

Байланысты тараптарға Компанияның бақылау астындағы, бірлескен бақылаудағы немесе айтарлықтай ықпал астындағы ұйымның немесе Компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне тікелей немесе жанама түрде елеулі дауыс беру үлесі тиесілі болатын ұйымдардың негізгі басқарушы қызметкерлері, Акционер және жалпы бақылау астындағы ұйымдар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын басқа да кәсіпорындар мен ведомстволар кіреді.

Байланысты тараптармен мәмілелер байланысты және үшінші тараптар үшін ұсынылатын тарифтердің негізінде ұсынылған кейбір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарық ставкаларына міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптардың арасында келісілген талаптарда жүзеге асырылды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ (жалғасы)**

Келесі кестеде 2015 және 2014 жылдары байланысты тараптармен жасалған операциялардың жалпы сомасы және 2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша тиісті сальдо көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>		Акциянер	Акциянердің жалпы бақылауындағы ұйымдар	Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын басқа да кәсіпорындар мен ведомстволар
Байланысты тараптардан болған кірістер	2015	32.533	3.871	8.150.408
	2014	33.395	-	8.232.361
Байланысты тараптардан сатып алу	2015	-	63.253	138.422
	2014	-	23.866	119.866
Байланысты тараптардың берешегі	2015	36.437	7.510	4.856.666
	2014	15.048	4.755	9.709.851
Байланысты тараптардың алдындағы берешек	2015	-	49.051	517.762
	2014	-	15.322	1.047.915

Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындар мен ведомстволардан түскен кірістер/берешек

Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындармен және ведомстволармен жасалған операциялар мемлекеттік деректер қорларын құру, мемлекеттік органдардың ақпараттық инфрақұрылымын құру және «электрондық үкіметті», 4.809.082 мың теңге жалпы сомаға (2014 жылы: 4.842.418 мың теңге) (19-ескертпе) «Мемлекеттік органдардың бірыңғай электрондық құжат айналымы жүйесі» бағдарламалық жасақтаманы құру әрі сүйемелдеу бөлігінде ведомствоаралық ақпараттық жүйелердің қызмет етуін қамтамасыз ету бойынша мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру барысында Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитеті ММ жобаларына мониторинг жүргізу қызметтерімен, 1.674.273 мың теңге (2014 жылы: 1.807.633 мың теңге) жалпы сомаға компьютерлік қамсыздандыруды техникалық қолдау және ҚР Әділет министрлігіне, ҚР Қаржы министрлігіне, ҚР Қазынашылық комитетіне ақпараттық жүйелерді сүйемелдеу бойынша қызметтермен және 1.407.688 мың теңге (2014 жылы: 732.754 мың теңге) сомасына Салық комитетіне көрсетілген қызметтермен бейнеленген.

Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындар мен ведомстволардың берешегі, негізінен, «E-Learning электрондық оқыту жүйесі» жобасын іске асыру қызметтері үшін ҚР Білім беру және ғылым министрлігінің (бұдан әрі «ҚР БҒМ») берешегімен білдірілген. Мұндай берешектен түсімдер өнім жеткізушілердің алдында кредиторлық берешекті өтеуге жолданады. 2014 жылы осы дебиторлық берешек бойынша Астана қаласының Сот актілерін орындау департаменті Компания пайдасына 9.650.821 мың теңгені өндіріп алу бойынша атқарушылық өндірісті ашты. 2015 жылы осы дебиторлық берешек 4.876.109 мың теңге мөлшерінде ішінара өтелді. Компания басшылығы 2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚР БҒМ-нен 4.774.712 мың теңге мөлшерінде дебиторлық берешектің барлық сомасы өтелетін болып табылады және құнсызданбауы тиіс деп есептейді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындар мен ведомстволар алдындағы берешек/сатып алулар

2015 жылы сатып алулар, негізінен, 95.727 мың теңге (2014 жылы: 80.592 мың теңге) жалпы сомаға «АП және ПРК РГП на ПХВ әкімшілік ғимараттар дирекциясы» АҚ-ның үй-жайларын жалдау қызметтерімен білдірілген.

2015 жылдың 31 желтоқсанына сауда кредиторлық берешектің негізгі бөлігі 516.626 мың теңге (2014 жылы: 1.042.238 мың теңге) мөлшерінде «Қазақтелеком» АҚ-ның байланыс қызметтері үшін берешекті білдіреді.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ (жалғасы)****Негізгі басқарушы қызметкерлерге төленетін сыйақы**

Негізгі басқарушы қызметкерлер 2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 6 адамнан тұрады және оған Басқарма Төрағасы, Басқарма Төрағасының бес орынбасары кірді (2014 жылы: 7 адам). Қоса беріліп отырған жиынтық кіріс туралы есептің жалпы және әкімшілік шығыстарына қосылған негізгі басқарушы қызметкерлерге төленген жалпы сыйақы сомасы 2015 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін 71.610 мың теңгені (2014 жылы: 88.606 мың теңге) құрайды.

Негізгі басқарушы персоналға төленген сыйақы қызмет нәтижелеріне негізделген келісімшарттар мен сыйақыларды белгіленген жалақы бойынша шығыстардан тұрады.

26. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржы құралдарына ақша қаражаты мен оның баламалары, банк салымдары, дебиторлық және кредиторлық берешек, қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер жатады. Компанияның қаржы құралдары бойынша туындайтын негізгі тәуекел несиелік тәуекел болып табылады. Компания пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін, нарықтық тәуекелді және оның қаржы құралдары бойынша туындайтын өтімділік тәуекелін қадағалап отырады.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – қаржы құралының әділ құны нарықтық бағалардың өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Компания бизнес жоспарлау кезінде қарастырылатын нарықтық конъюнктураның теріс өзгеруінің салдарынан пайда болуы мүмкін келешек зияндарды кезең-кезеңмен бағалау арқылы нарықтық тәуекелді басқарады.

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел – Компания қаржылық шығындарды көтереді деген тәуекел, өйткені қарсы агенттер қаржы құралы немесе клиенттік шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамайды. Компания, банк салымдары мен басқа да қаржы құралдарын қоса алғанда, ақша қаражатына, сауда дебиторлық берешекке және қаржылық қызметке қатысты оның операциялық қызметімен байланысты несиелік тәуекелге ұшырағыш.

Сауда дебиторлық берешек

Клиенттермен байланысты несиелік тәуекелді басқаруды әрбір операциялық бөлімше Компания клиенттермен байланысты несиелік тәуекелді басқару қатысты белгілеген саясатқа, процедураларға және бақылау жүйесіне сәйкес жүзеге асырады. Клиенттердің өтелмеген дебиторлық берешегінің тұрақты мониторингі жүзеге асырылады.

Құнсыздануды мойындау қажеттілігі ірі клиенттер бойынша дербес негізде әрбір есепті күнге талданады. Компания сауда дебиторлық берешекке қатысты тәуекелдің шоғырлануын төмен деп бағалайды, өйткені оның клиенттері негізінен Компанияның қызметтерін Қазақстан Республикасының ақпараттық инфрақұрылымын дамыту жөніндегі мемлекеттік жобалардың шеңберінде сатып алатын Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындар мен ведомстволар болып табылады.

Қарсы агенттер шарттарды орындамаған жағдайда Компания келісім-шарттар құнының мөлшерінде залал көтере алған уақытта ол осы сияқты залалдардың пайда болуын күтпейді. Компания несиелік тәуекелге ұшыраған қаржы құралдарын қамтамасыз ету үшін кепілдіктерді талап етпейді.

Ақша қаражаты және банктердегі салымдар

Ақша қаражаты мен оның баламаларына, банк салымдарына байланысты несиелік тәуекелге қатысты Компания тәуекелі қарсы агенттің дефолт болуы мүмкіндігімен байланысты, бұл ретте ең жоғары тәуекел осы құралдардың баланстық құнына тең болады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Ақша қаражаты және банктердегі салымдар (жалғасы)

Келесі кестеде «Standard and Poor's» және «Fitch» несиелік рейтингтердің белгілеулерін пайдалана отырып Компанияның есепті күнге банктердегі ақша қаражатының және қысқа мерзімді салымдарының сальдосы көрсетілген.

Банктер	Орналасқан жері	Рейтинг ¹		2015 жыл (8, 14-ескертпе)	2014 жыл (8, 14-ескертпе)
		2015 жыл	2014 жыл		
Банк Kassa Nova АҚ	Қазақстан	B/(теріс)	B/тұрақты	883.653	532.181
Банк Астаны АҚ	Қазақстан	B/(тұрақты)	B/(тұрақты)	800.000	—
AsiaCreditBank АҚ	Қазақстан	B/(тұрақты)	B/тұрақты/B	800.000	536.000
Банк РБК АҚ	Қазақстан	B-(оң)	B-(оң)	701.065	100.517
Цесна Банк АҚ	Қазақстан	B+/(тұрақты)	B+/(тұрақты)	106.259	55.250
Банк Центр Кредит АҚ	Қазақстан	B+/(тұрақты)	B+/(тұрақты)/B2	105.449	251.465
Казкоммерцбанк АҚ	Қазақстан	B/(тұрақты)	B/тұрақты/B	84.222	332.862
Альфа-банк АҚ ЕБ	Қазақстан	B+/(теріс)	B+/(тұрақты)/B	50.000	430.000
Халық банкі АҚ	Қазақстан	BB+/(теріс)	BB+/(тұрақты)/Ba2	3	6
Банк ВТБ АҚ	Қазақстан	BB/(теріс)	BB/(теріс)	—	458.000
БТА Банк АҚ	Қазақстан		B3/(оң)	—	1.363
				3.530.651	2.697.644

Қаржы институттарымен ақша қаражаты мен оның баламаларын орналастыру кезінде Компания басшылығы мұндай институттардың дефолт тәуекелдерін қадағалап отырады.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі Компания өзінің қаржылық міндеттемелерін орындау үшін қаражат тартқан кезде қиындықтарға кездесуі мүмкіндігімен байланысты. Өтімділік тәуекелі қаржы активін оның әділ құнына жақын құн бойынша жедел сатудың мүмкін еместігі нәтижесінде туындауы мүмкін.

Өтімділікке қойылатын талаптар үнемі қадағаланып отырады және басшылық олардың туындауына қарай міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті болатын көлемде қаражаттың болуын қадағалап отырады. Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақшалай қаражаттардың тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Клиенттерден дәл сол жоба бойынша түсімдермен бірге белгілі бір жобаның шеңберінде сатып алынған қызметтер үшін кредиторлық берешектің ақысын салыстыру арқылы қаржыландыру үздіксіздігі мен икемділік арасындағы балансты қолдау Компанияның мақсаты болып табылады.

Келесі кестеде осы міндеттемелерді өтеудің мерзімі бөлігінде Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша келісілген дисконтталмаған төлемдер туралы 2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ақпарат берілген.

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	астам	астам	астам	Жиыны
			3 айдан артық, бірақ 12 айдан аспайтын	1 жылдан артық, бірақ 5 жылдан аспайтын		
2015 жылдың 31 желтоқсанына						
Қаржылық жал бойынша міндеттеме	—	—	40.521	41.584	—	82.105
Кредиторлық берешек	—	5.014.951	—	—	—	5.014.951
	—	5.014.951	40.521	41.584	—	5.097.056
2014 жылдың 31 желтоқсанына						
Қаржылық жал бойынша міндеттеме	—	—	44.953	82.104	—	127.057
Кредиторлық берешек	247.690	1.565.937	—	8.782.272	—	10.595.899
	247.690	1.565.937	44.953	8.864.376	—	10.722.956

¹ Дерек көзі: Investfunds – Қазақстан, тиісті жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша банктердің ресми сайттары.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржы активтерінің әділ құны**

2015 және 2014 жылдардың 31 желтоқсанына барлық қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны шамамен олардың баланстық құнына тең етіп бағаланады.

Капиталды басқару

Компанияның капиталын басқарудың бірінші кезектегі міндеті бизнестің стратегиясын қолдау және акциялардың құнын ұлғайту болып табылады.

Компания берешек пен капиталдың қаржылық жағдай туралы есепті оңтайландыру арқылы мүдделі тараптар үшін кірістерді барынша көбейтіп қызметтің үздіксіз болуын қолдап тұру үшін өз капиталын басқарады.

2015 жылдың 31 желтоқсанына Компания капиталының құрылымы *14-ескертпеде* ашылып көрсетілгендей шығарылған капитал, қосымша төленген капитал, резервтік капитал және бөлінбеген пайда кіретін капиталдан тұрады.

27. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Салық салу**

Қазақстандық салық заңдары мен нормативтік-құқықтық актілер үздіксіз өзгерістер мен түрлі түсіндірмелердің нысаны болып табылады. Жергілікті, аймақтық және республикалық салық органдарының арасында пікір қайшылықтары туындайтын жағдайлар да аз емес. Қазақстанда қолданылатын заңдар негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі біршама қатал. Айыппұлдық ықпалшараға 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 50% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары қоса есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Қаржылық кезеңдер тексеру жүргізілетін жылдың алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде салық органдары тексеру үшін ашық болып қалады. Белгілі бір жағдайларда салық тексерулері бұдан да ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесінің екіұштылығына орай салықтардың, айыппұл санкциялары мен өсімпұлдардың нақты сомасы, егер олар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыстарға жатқызылған және 2015 жылдың 31 желтоқсанына есептелген сомадан асып кетуі мүмкін.

Басшылық, 2015 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнаманы талқылауы лайықты болып табылады және Компанияның салықтар бойынша ұстанымы расталады деп есептейді.

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру саласы даму күйінде болып отыр, басқа елдерде таралған сақтандырудың көптеген түрлері жалпы Қазақстан Республикасында әлі де қол жетімсіз. Компанияның өндірістік ғимараттарға, өндірістік процестің тоқтап қалуынан болатын залалдарға, сондай-ақ Компания объектілерінде немесе оның қызметінің барысында болған апаттардың нәтижесінде мүлікке немесе қоршаған ортаға келтірілген залалға байланысты үшінші тұлғалардың алдындағы жауапкершілікке қатысты толық сақтандыру өтемі жоқ. Компания баламалы сақтандыру өтемін алмайынша, кейбір активтердің бұзылу залалдарының және жоғалту тәуекелі болады, бұл Компанияның қызметіне және оның қаржылық жағдайына айтарлықтай теріс ықпал етуі мүмкін.

Сот шағымдары мен талаптары

Компания әдеттегі қызметті жүзеге асыру барысында сот процестері мен шағымдарының объектісі болып табылады. Басшылық түпкі міндеттеме, егер мұндай процестерге немесе шағымдарға байланысты орын алса, Компанияның ағымдағы қаржы жағдайына, келешектегі жұмыс нәтижелеріне айтарлықтай теріс ықпал етпейді деп есептейді.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Республикалық бюджеттің орындалуын бақылау бойынша Шот комитетін тексеру**

2014 жылғы 24 ақпанда «Республикалық бюджетті орындалуына бақылау жасау жөніндегі есеп комитеті» ММ (бұдан әрі «Есеп комитеті») Қазақстан Республикасының Байланыс және ақпарат агенттігі ММ-ге 2012 және 2013 жылдарға «Электрондық үкімет» шеңберінде халықты оқыту қызметтері», «Ведомствоаралық ақпараттық жүйелердің қызмет етуін қамтамасыз ету», «Мемлекеттік органдардың ақпараттық инфрақұрылымын құру», «Ақпараттық технологияларды қолдану бойынша орталық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың қызмет тиімділігін бағалау бойынша қызметтер», «Е-лицензиялау мемлекеттік деректер базасын дамыту» және «Қазақстан Республикасы Үкіметінің мобильді офисі» ақпарат жүйесін құру» бағдарламаларын іске асыруға республикалық бюджеттен бөлініп берілген қаражаттың тиімді пайдаланылуына бақылау жасаудың бастамашысы болды. 2014 жылғы 20 наурызда Есеп комитеті 48.453 мың теңге жалпы сомаға республикалық бюджетке өтелуге жататын анықталған құқық бұзушылықтармен Бақылау актісін ұсынды. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Басшылық бұл мәселені саралап, қолайсыз нәтижені ықтимал деп бағалады және 38.430 мың теңге сомасына резервті қалыптастырды. 2014 жылдың ішінде Компания республикалық бюджетке 38.430 мың теңгені өтеп берді. Сол уақытта, Қазақстан Республикасының Байланыс және ақпарат агенттігі ММ мен Есеп комитеті арасындағы хат алмасулардың негізінде Компания басшылығы 10.023 мың теңге мөлшеріндегі сома Компанияның міндеттемесі болып табылмайды деген тұжырымға келді.

28. ЕСЕПТІ КЕЗЕҢНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2016 жылғы 18 наурызда «E-Learning электрондық оқыту жүйесі» жобасының шеңберінде 4.774.712 мың теңге мөлшерінде ҚР БҒМ-нен бүкіл дебиторлық берешек сомасы өтелді.